מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- לזהות ארבע דרכים ליצירת מילים חדשות: שורש ומשקל, בסיס וצורן סופי, הלחם וראשי תיבות
- לנתח מילים קיימות ולהבין מאילו חלקים הן נבנו
- לתרגל יצירת מילים חדשות לפי הדרכים הנלמדות

גרסה רגילה – כל הפריטים.

חלק א׳ – באיזו דרך נוצרה המילה?

1. ג – הלחם
2. ד – ראשי תיבות
3. ב – בסיס וצורן סופי
4. א – שורש ומשקל
5. ג – הלחם
6. ד – ראשי תיבות

חלק ב׳ – נכון או לא נכון

1. נכון – זו הגדרת ההלחם
2. לא נכון – לפעמים אפשר לנתח מילה גם לפי השורש וגם לפי בסיס וצורן, תלוי בהקשר
3. נכון – זו הדרך הסטנדרטית ליצירת ראשי תיבות
4. נכון – למשל "מהיר" (תואר) הופך ל"מהירות" (שם עצם)
5. נכון – כמו מספרה, מכבסה, מזללה

חלק ג׳ – השלימו את המשפט

1. אור
2. צורן סופי
3. ביה"ס
4. ס.פ.ר
5. הלחם

חלק ד׳ – מי נפגש עם מי? – פירוק הלחמים

1 – ד (רמז + אור)
2 – א (מגדל + אור)
3 – ה (מדרכה + רחוב)
4 – ג (ערפל + פיח)
5 – ב (מחזה + זמר)

חלק ה׳ – הסבירו בקצרה

1. מהירות היא שם עצם שנוצר על ידי הוספת צורן סופי -ות לתואר מהיר, והמשמעות היא התכונה של להיות מהיר
2. ילדות היא שם עצם שנוצר על ידי הוספת צורן סופי -ות למילה ילד, והמשמעות היא התקופה או המצב של להיות ילד
3. בשורש ומשקל בונים מילה חדשה משורש בעזרת תבנית קבועה, ובבסיס וצורן סופי מוסיפים תוספת למילה שלמה וקיימת

חלק ו׳ – יוצרים מילים חדשות

1. יש לוודא שהתלמיד חיבר חלקים משתי מילים קיימות ושהמשמעות החדשה הגיונית וקשורה לשתי המילים
2. יש לבדוק שהבסיס קיים בעברית, שהצורן תקין (כמו -ות, -ון, -ן) וששהסבר הגיוני

כרטיס יציאה – מה לחפש

- התלמיד מזהה נכון הלחם ומפרק לשתי מילים
- התלמיד מבדיל בין תוספת לסוף מילה קיימת לבין קיצור של צירוף מילים
- התלמיד נותן דוגמה תקנית כמו מספרה או ספרן

טיפים להפעלה:

- מומלץ להתחיל בכרטיס הכללים ולהזכיר את ארבע הדרכים לפני תחילת המשחקים
- אפשר לחלק את הכיתה לתחנות לפי המשחקים ולסובב כל 10-12 דקות
- בחלק הפתוח כדאי לאסוף את המילים החדשות שהתלמידים המציאו ולהוסיף אותן ל'מילון שלנו' הכיתתי

דף תרגול: תצורת השם – איך נוצרות מילים חדשות

דף התלמיד/ה רגיל

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בעברית אפשר ליצור מילים חדשות בכמה דרכים: לפעמים בונים מילה משורש ומשקל, לפעמים מוסיפים צורן לסוף מילה קיימת, לפעמים מחברים שתי מילים להלחם, ולפעמים לוקחים את האותיות הראשונות של צירוף מילים. בדף הזה נתרגל את ארבע הדרכים.

1 חלק א׳ – באיזו דרך נוצרה המילה?

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. המילה "רמזור" נוצרה בדרך של:

א) שורש ומשקל ב) בסיס וצורן סופי ג) הלחם ד) ראשי תיבות

2. המילה "תנ"ך" נוצרה בדרך של:

א) שורש ומשקל ב) הלחם ג) בסיס וצורן סופי ד) ראשי תיבות

3. המילה "ילדות" נוצרה מהמילה "ילד" בתוספת -ות, זו הדרך של:

א) הלחם ב) בסיס וצורן סופי ג) ראשי תיבות ד) שורש ומשקל

4. המילה "מספרה" נוצרת מהשורש ס.פ.ר במשקל קבוע, זו הדרך של:

א) שורש ומשקל ב) הלחם ג) ראשי תיבות ד) בסיס וצורן סופי

5. המילה "מדרחוב" נוצרה מחיבור המילים "מדרכה" ו"רחוב", זו הדרך של:

א) בסיס וצורן סופי ב) שורש ומשקל ג) הלחם ד) ראשי תיבות

6. המילה "רמטכ"ל" (ראש המטה הכללי) נוצרה בדרך של:

א) הלחם ב) בסיס וצורן סופי ג) שורש ומשקל ד) ראשי תיבות

2 חלק ב׳ – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	הלחם הוא חיבור של שתי מילים לכלל מילה אחת חדשה	☐	☐
2	בכל מקרה, מילה נוצרת רק בדרך אחת אפשרית ולא ניתן להסביר אותה בדרך אחרת	☐	☐
3	ראשי תיבות נוצרים מהאות הראשונה של כל מילה בצירוף	☐	☐
4	צורן סופי יכול לשנות גם את חלק הדיבר של המילה, ולא רק את משמעותה	☐	☐
5	במשקלים כמו מַפְעֵלָה נוצרים לרוב שמות מקום	☐	☐

3 חלק ג׳ – השלימו את המשפט

השלימו את המילה החסרה.

1. המילה "מגדלור" נוצרה מהלחם המילים "מגדל" ו- _____

2. הדרך שבה מוסיפים תוספת לסוף בסיס קיים, כמו -ות או -ון, נקראת בסיס ו _____

3. ראשי התיבות של "בית ספר" הם _____

4. השורש של המילה "מספרה" הוא _____

5. חיבור של שתי מילים שלמות או חלקיהן למילה אחת חדשה נקרא _____

4 חלק ד' – מי נפגש עם מי? – פירוק הלחמים

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. רמזור	___	**א.** מגדל + אור
2. מגדלור	___	**ב.** מחזה + זמר
3. מדרחוב	___	**ג.** ערפל + פיח
4. ערפיח	___	**ד.** רמז + אור
5. מחזמר	___	**ה.** מדרכה + רחוב

5 חלק ה' – הסבירו בקצרה

ענו בקצרה.

1. הסבירו מה פירוש המילה "מהירות" ואיך נוצרה מהבסיס "מהיר"

2. הסבירו מה פירוש המילה "ילדות" ואיך נוצרה מהבסיס "ילד"

3. מה ההבדל בין מילה שנוצרה בשורש ומשקל לבין מילה שנוצרה בבסיס וצורן סופי?

6 חלק ו' – יוצרים מילים חדשות

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. המציאו מילה חדשה בדרך של הלחם (חיבור שתי מילים קיימות) וכתבו מה המשמעות שלה

2. המציאו מילה חדשה מבסיס מוכר בתוספת צורן סופי, והסבירו למה היא מתאימה למשמעות החדשה

כרטיס יציאה

כתבו דוגמה אחת למילה שנוצרה בהלחם והסבירו משתי מילים נוצרה

מה ההבדל בין צורן סופי לראשי תיבות?

תנו דוגמה למילה שנוצרה משורש ומשקל

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀